

Rovaniemen hovioikeus
Valtakatu
96101 Rovaniemi

**Valitus Rovaniemen hovioikeudelle Kemijärven käräjäoikeuden tuomiosta, R
08/210, annettu 6.5.2009**

Vastaaja:

Pikkarainen Juha Jalmari
Seinäläntie 1 B 9
98100 Kemijärvi

Asiamies ja prosessiosoite:

OTK Mikko Välimäki
Turre Legal Oy, Bulevardi 2-4 A
00120 Helsinki
050-5980498, mikko.valimaki@turre.com

Vaatimukset:

Kemijärven käräjäoikeuden tuomio on kumottava virheellisenä ja lakiin perustumattomana. Vastaajaa kohtaan esitetty syyte on hylättävä kokonaisuudessaan hovioikeudessa. Vastaaja vaatii valtiota korvaamaan hänen selvittely- ja oikeudenkäyntikulut kaikissa oikeusasteissa laillisine viivästyskorkoineen kuukauden kuluttua käräjäoikeuden tuomion julkistamispäivästä lukien. Käräjäoikeudesta kuluja kertyi 6588,64 euroa ja hovioikeudesta kuluja on kertynyt tähän mennessä 2440,00 euroa.

Suullinen pääkäsittely:

Vastaajaa vaatii suullista pääkäsittelyä hovioikeudessa, ellei hovioikeus katso jo kirjallisessa valmistelussa, että syytteet tullaan joka tapauksessa hylkäämään puuttuvan syyteoikeuden takia. Suullinen pääkäsittely on välttämätön todistelun takia, sillä käräjäoikeus ei ottanut huomioon juuri mitään vastaajan esittämää todistelua. Vastaaja pitää varsin mahdoli-

sena, että tuomio oli ainakin pääosin kirjoitettu jo ennen pääkäsitteilyä ja todistelun vastaanottoa. Käräjäoikeus myös sovelsi tuomiossa yllättäen käännettyä todistustaakkaa, kun se katsoi, että lahjoitusviesti verkkosivulla on ollut virikkeenä jokaiselle tilille tulleeeseen lahjoitukseen, ellei vastaaja toisin osoita jokaisen yksittäisen lahjoituksen osalta. Vastaaja olisi voinut todistella syyttömyytensä myös käännetyllä todistelutaakalla, jos käräjäoikeus olisi jotenkin ilmoittanut sitä soveltavansa.

Perustelut:

1. Syyttäjällä ei ollut syyteoikeutta

Vastaaja vetosi suullisen pääkäsitteilyn aluksi siihen, että vastaajan tekemäksi väitetty rikos perustui sananvapauden käyttämiselle joukkoviestinnässä. Yksinomainen syyteoikeus jutussa oli tämän vuoksi Lain sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä 24 §:n mukaisesti valtakunnansyyttäjällä. Kihlakunnansyyttäjä myönsi, ettei ollut hakenut tai saanut valtakunnansyyttäjältä syyttäjämääräystä asiassa.

Epäilemättä käräjäoikeus ei ehtinyt perehtyä tähän kiistämisperusteeseen kunnolla. Ennen oikeudenkäyntiä tuomioistuimesta oli ilmoitettu paikalle tulleelle toimittajalle, että tuomio tulitaisiin julistamaan heti pääkäsitteilyn päätyttyä kuten kävikin. Luultavasti tämän takia käräjäoikeus on joutunut hylkäämään syyteoikeutta koskevan argumentin käytännössä vailla mitään perusteita: ”*Käräjäoikeus katsoo ... [ettei kyse ole] ... sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä ...*”

Tuomio eikä sen perustelut syyteoikeuden osalta ole hyväksyttävissä. Mitä muutakaan massaliikkeen tiedottajan lähettämä viesti liikkeen julkisille verkkosivuille voi olla kuin sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä?

Korkein oikeus on ennakkoratkaisussa KKO 2008:49 linjannut, että niin kaukana sananvapauden käyttämisen arkimerkityksestä oleva ”viestintä” kuin pornoelokuvien kansien näkyminen julkisesti kirpputorilla oli juurikin puheena olevan lainkohdan tarkoittamaa sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä:

”Kihlakunnansyyttäjä oli vaatinut vastaajalle rangaistusta sukupuolisiveellisyyttä loukkaavasta markkinoinnista, koska vastaaja oli ansiotarkoituksessa asettanut kirpputorilla julkisesti yleisön nähtävillä elokuvatalenteita, joiden kansissa olevat kuvat olivat sukupuolisiveellisyyttä loukkaavina omiaan herättämään yleistä pahennusta. Syyte jätettiin tutkimatta, koska kysymys oli julkaistun viestin sisältöön perustuvasta virallisen syytteen alaisesta rikoksesta eikä valtakunnansyyttäjä ollut päättänyt nostaa siitä syytettä.”

Valtakunnansyyttäjänvirasto on tehnyt myös lukuisia päätöksiä vastaavatyypisissä tilanteissa. Alla esitetään kaksi kuvaavaa esimerkkiä, joita voidaan hyvin soveltaa tähän tapaukseen. Ensinnäkin valtakunnansyyttäjänviraston päätös 10.3.2009 – osoiteluettelo ja linkit verkkosivulla:

”Poliisi oli tutkinut, oliko epäilty syyllistynyt törkeään sukupuolisiveellisyyttä loukkaavaan lasta esittävän kuvan levittämiseen julkaisemalla internetissä olevalla sivustollaan tekstimuodossa listan, joka sisälsi lukuisia osoitetietoja sellaisiin sivustoihin, joita poliisi oli arvioinut lapsipornografista aineistoa sisältäviksi ja joita se oli sisällyttänyt lapsipornografian levittämisen estotoimista annetun lain nojalla laadittuun ns. estolistaan. Rikosepäily perustui myös siihen, että epäilty olisi paitsi julkaissut sanotut osoitetiedot sivustollaan, myös perustanut ns. linkkejä omalta sivustoltaan poliisin estolistalla oleviin sivustoihin. Koska asiassa oli kysymys virallisen syytteen alaisesta julkaistun viestin sisältöön perustuvasta rikoksesta, syyteharkinnan suoritti apulaisvaltakunnansyyttäjä...”

Toisekseen valtakunnansyyttäjänviraston päätös 7.4.2009 – rahapeliyhdistiön mainos lehdessä:

”Kihlakunnansyyttäjän syyteharkintaan oli saapunut esitutkintapöytäkirja, jossa oli kysymys epäilystä arpajaisrikoksesta. Esituttokinnassa oli tutkittu, oliko erään sanomalehden numerossa julkaistu ulkomaisten rahapeliyhdistiöiden mainoksia. Kihlakunnansyyttäjä toimitti aineiston Valtakunnansyyttäjänvirastoon syyte-

harkintaa varten viitaten sananvapaudesta joukkoviestinnässä annetun lain 24 §:ään. Apulaisvaltakunnansyyttäjä totesi, että arpajaisrikokseen voi syyllistyä julkaisemalla tai muuten levittämällä mainosaineistoa, jolla markkinoidaan ilman lupaa toimenpantavia arpajaisia. Koska arpajaisrikos on virallisen syytteen alainen, oli tutkittua rikosta pidettävä sellaisena julkaistun viestin sisältöön perustuvana rikoksena, joka kuului ylimmän syyttäjän yksinomaiseen syyteoikeuteen.”

On aivan ilmeistä, että tässä tapauksessa on yhtä lailla kysymys syytteestä, jossa teonkuvaus on yksinomaan sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä. Yllä olevat esimerkit – Korkeimman oikeuden ennakkoratkaisu ja kaksi valtakunnansyyttäjänviraston päätöstä – ovat huomattavasti kauempana tästä tapauksesta, kun ajatellaan mitä sananvapauden käyttämisellä yleensä ajatellaan. Koska Korkein oikeus valtakunnansyyttäjänvirasto ovat linjanneet että pornoelokuvien kansien näkyminen kirpputorilla on sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä, ja että pornosivustoihin viittaavien numeeristen Internet-osoitteiden luettelointi verkkosivulla on sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä, ja että rahapeliyrityksen imagomainos sanomalehdessä on sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä, niin tällöin on selvää, että myös Kemijärven Massaliikkeen tiedottajan julkaisemaksi väitetty viesti lahjoitusten vastaanottamismahdollisuudesta liikkeen verkkosivuilla on sananvapauden käyttämistä joukkoviestinnässä. Mainittuihin tapauksiin vertaamalla on selvää, että Massaliikkeen tapauksessa on kysymys sananvapauden ydinalueesta. Kysymys on poliittisesti aktiivisen liikkeen oikeudesta käyttää sananvapauttaan ja tiedottaa julkisesti verkkosivullaan, miten sille voi antaa lahjoituksia.

Mikäli käräjäoikeuden tuomio kumotaan ja syytteet hylätään ilmiselvästi puuttuvan syyteoikeuden takia, asiassa ei ole tarpeen järjestää suullista pääkäsittelyä.

2. Lahjoitukset olivat spontaaneja eivätkä olleet tulleet verkkosivuilla julkaistun viestin kautta

Mikäli syyttäjällä kuitenkin katsotaan olevan asiassa syyteoikeus, käräjäoikeuden tuomio tulee kumota ja vastaajaa kohtaan esitetty syyte hylätä siksi, että Massaliikkeen saamat lahjoitukset olivat spontaaneja eivätkä tulleet verkkosivuilla julkaistun viestin kautta.

Vastaaja todisteli käräjäoikeudessa perusteellisesti, että lähtökohtaisesti yksikään Massaliikkeen tilille tullut lahjoitus ei ollut seurannut verkkosivuilla julkaistun viestin ”vetoamisesta”, vaan kimmoke lahjoituksen tekemiseen oli saatu muuta kautta. Vastaaja osoitti ensin kirjallisesti, että Kemijärven paperiosaston 1000 euron lahjoitus ei voinut ajankohtansa takia liittyä verkkosivuilla julkaistuu ilmoitukseen. Syyttäjä myönsi esitetyn, ja tältä osin käräjäoikeus uskoi vastaajaa (ja syyttäjää). Suullisesti kuullut todistajat vahvistivat vastaajan kannan siitä, että lähtökohtaisesti mitkään lahjoitukset eivät olleet seurausta verkkosivuilla julkaisusta ilmoituksesta. Syyttäjä ei esittänyt asiassa muuta todistelua. Asia oli näiltä osin vastaajan näkemyksen mukaan kiistaton.

Käräjäoikeus kuitenkin sivuutti tuomiossaan suullisen todistelun. Sen sijaan käräjäoikeus sovelsi tuomiossa täysin yllättäen syytetylle epäedullisesti käännettyä todistustaakkaa:

”Lähtökohta on, että kaikki nämä lahjoitukset ovat johtuneet puheena olevasta yleisöön vetoamisesta, jollei Pikkarainen toisin osoita.”

Käräjäoikeuden mukaan ainoastaan syyttäjän eksplisiittisesti myöntämältä osin lahjoitukset eivät liittyneet verkkosivuilla olleeseen ilmoitukseen. Vastaajan käsityksen mukaan tämä rikosoikeuden peruseriaatteita vastaan räikeässä ristiriidassa oleva ”lähtökohta” yksistään osoittaa, että vastaaja ei ole saanut oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Se on myös johtanut siihen, että vastaaja on tuomittu totuuden vastaisesti.

Vastaaja kuuli siis todistajina Massaliikkeen puheenjohtajaa, sihteeriä sekä taloudenhoitajaa, ja nämä todistivat, että heidän käsityksensä mu-

kaan lahjoittajat olivat saaneet motivaation lahjoitusten tekemiseen muuten kuin verkkosivujen kautta. Suurin osa lahjoittajista oli ollut Massaliikkeen toiminnassa mukana ja oli päättänyt antaa lahjoituksen osallistuttuaan liikkeen kokouksiin. Kukaan kuulluista todistajista ei tiennyt yhtään tapausta, missä verkkosivuilla julkaistu ilmoitus olisi johdanut lahjoitukseen. Todistajien uskottavuutta ei ole syytä epäillä.

Huomionarvoisesti syyttäjä ei esittänyt mitään todistelua lahjoitusten syistä taikka kiistänyt esitettyä todistelua miltään osin. Syyttäjä ei itse asiassa edes väittänyt, että kaikki lahjoitukset olisivat seuranneet verkkosivuilla julkaistusta ilmoituksesta; tämä oli vastaajan käsityksen mukaan käräjäoikeuden itse ottama ja vastaajan täysin yllättänyt ”lähtökohta.”

Todistelun hankkiminen jokaiselta lahjoittajalta lahjoitusten syistä on työlästä, eikä vastaaja halua tähän lähteä etenkin kun sen vaatiminen on vastoin lakia. Vastaaja liittyy kuitenkin tämän valituksen uutena esimerkinomaisena todisteena Sallan kunnan todistuksen lahjoituspäätöksestä (todiste 1). Vastaaja on myös pyytänyt Kemijärven kaupungilta sekä Kemijärven, Sallaan ja Posion yhteismetsiltä vastaavia todistuksia, ja tulee toimittamaan ne hovioikeuteen heti kun nämä on saatu.

3. Massaliike tarjosi lahjoittajille vähäistä suurempaa vastiketta

Vaikka lahjoitusten katsottaisiin jotenkin tai joiltain osin seuranneen verkkosivuilla julkaistusta viestistä, käräjäoikeuden tuomio pitää kumota ja syyte kokonaisuudessaan hylätä, koska rahankeräyslain 1 §:n mukaisesti sen soveltaminen edellyttää vastikkeettomuutta. Vaatimus on ehdoton ja vain hyvin vähäarvoinen ”keräystunnus” kuten tarra tai merkki voi vielä säilyttää lahjoituksen luonteen vastikkeettomana.

Kun rahankeräyslakia uudistettiin, hallintovaliokunta otti yksiselitteisen kannan, että muun muassa vapaaehtoistyö pitää katsoa vastikkeelliseksi (HaVM 25/2005):

”...ilmaiseksi työskentelevät vapaaehtoiset uutisten laatijat antavat tilinumeron myötä mahdollisuuden vapaaehtoiseen suorituk-

seen uutisten hyödyntämisestä. Saadun tiedon mukaan tällainen toiminta, jossa olisi vain vähän ammattitoimittajia, on yleistymässä maailmalla. Valiokunnan käsityksen mukaan on mahdollista tulkita tiedon hyödyntämisestä tehty vapaaehtoinen suoritus vastikkeelliseksi, jolloin ei ole kysymys rahankeräyksestä.”

Asiassa on tullut ilmi, että Kemijärven Massaliike tarjosi tuhansille kiinnostuneille kattavasti tietoa ja aineistoa Kemijärven sellutehtaan sulkeamisen syistä ja seurauksista. Massaliike järjesti aktiivista poliittista kampanjointia vierailen muun muassa Helsingissä ja Brysselissä. Massaliike ajoi käytännössä ”massan” etua lahjoitusvaroin, ja jokainen spontaanin lahjoituksen antanut on saanut epäilemättä vastinetta rahoilleen Massaliikkeen aktiivisen tiedotuksen ja poliittisen toiminnan kautta juuri siten kuin lahjoittajat ovat toivoneet. Näin lahjoituksia myös perustellaan vastaajan esittämässä lahjoituspäätöksissä.

Ottaen huomioon, että vastaavan kaupallisen lobbausorganisaation rakentaminen ja rahoittaminen olisi tullut maksamaan huomattavasti enemmän kuin lahjoituksina saadut reilut 12 000 euroa, vastaaja pitää ilmiselvänä, että kysymys ei ole ollut miltään osin vastikkeettomista lahjoituksista.

4. Muut väitteet: väärä vastaaja, kysymys ei ollut ”yleisöön vetoamisesta” ja tapauksessa tulee sovellettavaksi kieltoerhdys

Muilta osin vastaaja viittaa samoihin kiistämisperusteisiin kuin käräjäoikeudessa. Tämä koskee siis kysymyksiä siitä, oliko syyttävä haastanut väärän vastaajan, oliko viestin julkaiseminen verkkosivulla ”yleisöön vetoamista” ja tuleeko tapauksessa sovellettavaksi kieltoerhdys. Nämä kysymykset on eritelty tarkemmin vastaajan toimittamassa kirjallisessa vastauksessa käräjäoikeuteen eikä vastaajalla ole niihin mitään lisättävää. Käräjäoikeudessa todisteltiin jokaista näistä kysymyksistä ja todistelu tuki yksinomaan vastaajan väitteitä.

5. Prosessin erikoisuuksista

Vastaajaa haluaa lopuksi tähdentää hovioikeudelle, ettei ole saanut mielestään asiassa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä. Tapauksessa on pohjimmitaan kysymys pikemminkin pienen kunnan sisäisistä poliittisista kiemuroista kuin oikeussaliin kuuluvasta oikeasta rikosjutusta. Jossain mielessä voidaan sanoa, että koko prosessi on ollut eräänlaista rahanke-räyslain väärinkäyttöä. Kysymyksessähän ei ole ”normaali” rahanke-räysrikos, jossa rahaa olisi huijattu esimerkiksi syöpäsairaiden hyväksi tai olemattomaan sijoituskohteeseen.

Ensinnäkin asian tutkintaa tehnyt ja muun muassa kuulustelut suorittanut poliisi oli Kemijärven kunnanhallituksen edellinen puheenjohtaja ennen kuin tähän tehtävään valittiin Heikki Nivala, josta tuli sittemmin myös Massaliikkeen puheenjohtaja. Myös vastaaja Juha Pikkarainen on ollut vuodesta 1995 Kemijärven valtuuston tai hallituksen puheenjohtajistossa, ja on tällä hetkellä valtuuston 1. varapuheenjohtaja. Poliisi ja vastaaja edustavat valtuustossa eri puolueita (poliisi keskustaa ja vastaaja vasemmistoliittoa). Näin ollen poliisi oli epäilemättä tehtävänsä esteellinen, ja tämä on myös voinut vaikuttaa koko prosessin taustalla.

Toisekseen kun syyte sittemmin rajattiin vain vastaaja Pikkaraiseen, ja tämä toimitti käräjäoikeudelle perusteellisen kirjallisen vastauksen syyt-teeseen, asiassa alettiinkin yllättäen suorittaa lisätutkintaa. Vastaaja kysyi pääkäsittelyn aluksi, oliko syyttäjä käynnistänyt lisätutkinnan, kun lisätutkintapöytäkirjassa luki virheellisesti että lisätutkintaa olisi tehty vastaajan pyynnöstä. Tällöin tuomari puuttui yllättäen keskusteluun ja ilmoitti itse määränneensä lisätutkinnan. Tässä vaiheessa vastaajan mielestä rooliperiaatteet olivat menneet sekaisin. Tuomari oli astunut syyttäjän saappaisiin.

Kolmanneksi koko prosessia jotenkin kuvaa se mitä tapahtui, kun tuomio julistettiin. Katsottuaan vastaajan syyllistyneen pitkälti syytteen mukaisesti rahankeräysrikokseen, ja luettuaan tuomiolauselman, tuomari kysyi yllättäen salissa olleelta yleisöltä mitä nämä olivat mieltä tuomios-ta. Ensimmäiseksi ehti ääneen entinen lautamies, joka sanoi että olisi hylännyt syytteet, ja julisti koko prosessin farssiksi.

Todisteet:

Henkilötodistelu:

1. Massaliikkeen pj. Heikki Nivala, Teljontie 29, 98120 Kemijärvi
Todisteluteema: vastikkeellisuus, väärä vastaaja, yleisöön vetoaminen, kieltoerehdys.
2. Massaliikkeen sihteeri Tuula Kuvaja, Paunantie 12, 98710 Joutsijärvi
Todisteluteema: lahjoitukset eivät ole tulleet verkkosivujen johdosta, yleisöön vetoaminen.
3. Massaliikkeen rahastonhoitaja Eija Laurinolli-Ojamaa, Uutelantie 5, 98100 Kemijärvi
Todisteluteema: väärä vastaaja, tilin avaaminen ja käyttö

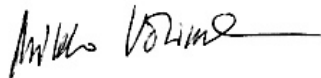
Vastaaja varaa mahdollisuuden nimetä uusia henkilötodistajia kerto-
maan, että heidän antamiensa lahjoitusten motivaationa ei ollut massa-
liikkeen verkkosivuilla julkaistu tilinumeron sisältänyt viesti.

Kirjalliset todisteet:

1. Sallan kunnanjohtajan allekirjoittama todistus 29.5.2009
Todisteluteema: lahjoittajan motivaatio

Vastaaja varaa mahdollisuuden toimittaa vielä uusia kirjallisia todisteita
lahjoittajien motivaatiosta. Tällaisia todisteita on pyydetty Kemijärven,
Sallan, ja Posion yhteismetsiltä sekä Kemijärven kaupungilta.

Helsingissä 5. kesäkuuta 2009

Mikko Välimäki
Turre Legal oy